

njegovo bivanje na zapadu. V popolni slobodi in v srečnem življenju je spoznal mnoge odlične pisatelje. Zato je pa tudi ta življenjepis pomenljiv za poznavanje zgodovine ruske inteligencije XIX. stoletja. Pesmi same pa niso dosti vredne.

V Ameriki izhaja tednik: »**Amerikanski Ruski Věstnik**«, glasilo grško-katoliških bratovščin. V prvi številki se vidi iz poziva na vse brate ruske narodnosti, kateri živé v Ameriki, da je sedaj v Ameriki do 150.000 maloruskih naseljencev, največ iz Galicije, kateri imajo 15 cerkvâ in 13 duhovnov. Po izkazu tega lista se ruski naseljenci vsak dan množé.

V Lvovu je začel P. Poljanskij izdajati: »**Etnografičeskij sbornik**«. Namen mu je slovansko narodopisje, posebej na severu, na Ruskem. Izhajati namerja v mesečnih malih zvezkih za letno ceno 1 gld. 50 kr. Naroča se: Lvov, ul. Gončarskaja, 15. (Konec.)

DRUGA SLOVSTVA.

»**Archiv für slavische Philologie**« von V. Jagić. Vierzehnter Band. Drittes u. viertes Heft. Berlin, 1892. — Tretji sešitek ima za nas Slovence dva izvrstna spisa, namreč od P. St. Škrabca: »Ueber einige schwierige Fragen der slovenischen Laut- und Formenlehre« (str. 321—347) in odgovor, bolj zagovor na to od dr. V. Oblák-a: »Einige Bemerkungen zur vor-

ausgehenden Abhandlung«, str. 347—360. Kdor čita učenemu svetu znane platnice »Cvetja« Škrabčevega in pa Oblakove jezikovne razprave v »Letopisih Maticе Slovenske« in poročila v »Archiv« u, veselil se bode razprav imenovanih učenjakov. — St. Novaković nadaljuje in dokončava iz »Archiv«-a XIII., str. 543 svoje studije o macedonskih narečjih: »Ein Beitrag zur Kunde der macedonischen Dialekte«, str. 361 do 373. »Zur Geschichte des Physiologus in den slavischen Literaturen«, str. 374—404. (Konec prih.) Dr. M. Murko nam podaje od str. 405—421: »Die russische Uebersetzung des Apollonius von Tyrus und der Gesta Romanorum«. — »Kritischer Anzeiger« ima različnih del ocene, med drugimi tudi: »die Sprache in Kastelec Bratovske bvgvice S. Roshenkranza«, M. Zavadlal. Na to: »Kleine Mittheilungen«, katerih prvo mesto zavzemljejo že imenovana pisma našega učenjaka Miklosicha. Sešitka četrtega, XIV. zvezka pa je ta-le vsebina: »Neue Quellen zur Geschichte der polnischen Sprache u. Litteratur« von A. Brückner. »Beiträge zur slav. Fremdwörterkunde«, II., von K. Štrekelj. »Beitrag zur Geschichte der Entwicklung der serbischen Heldendichtung« von Asmus Soerensen. »Ueber die Mundart der galizischen Lemken« von I. Werchratskij. »Kleine Mittheilungen.« »Bibliographisches« von V. Jagić. »Sach-, Namen- u. Wortregister« von Al. Brückner.

Fr. S. Lekšé.

Razne stvari.

Naše slike. Današnje slike pomenjajo različne stvari; upamo, da se jih bode veselil ogledovalec. V sliki »Žalujoča deklica v cerkvi« (str. 489) kaže nam umetnik delo svojega uma. Deklica je izgubila svoje drage stariše in sedaj išče v udani molitvi tolažbe pri Bogu, pred oltarjem. — Slika »Most na čolnih« (str. 497) je narejena natančno po fotografiji in nam kaže prizor v glavnem mestu Ceylona, po imenu Kolumbo. V sliki se vidi določno obraz lepega, tropičnega kraja, ki ni daleč od ravnika. — »Prizor iz francoske prekucije« (str. 504 in 505) je dovolj umeven. Grozoviti oblastnik nima usnjenja z ženo, katera je od strahu vsa iz sebe in prosi, naj se ravna ž njo pravično. — Sliki Kamnika na str. 512. in 513. se nekako dopolnjujeta. Fotograf se je oziral proti večeru in napravil 1. sliko južnega, 2. pa severnega Kamnika. Na 1. se vidi župna cerkev in pa grad Zaprice, na 2. zlasti frančiškanski samostan, cerkev na Žalah (na levi strani) in Kalvarija (v ozadju). »Zima v Tatrah« (str. 520. in 521.) ne potrebuje razlage. To je »poezija« vožnje s sanmi.

O rudarski pesmi VI. treba nekoliko opomniti. Predno odidejo rudarji na delo, bodisi v rudnik, bodisi v plavž, snidejo se v zbiralnici (Gesellstube, Anstaltstube), da jih paznik zapiše. Tam je sprav-

ljeno navadno tudi orodje, katero potrebujejo za delo. Ko odmolijo, vzame vsak potrebne stvari s seboj, prižge svetilko (jamšarico) in odide v rudnik. — Ker se pa navadno menjajo trikrat na dan (vsakih 8 ur), torej je vselej ob določenem času nekaj ljudij v zbiralnici, ki pričakujejo, da bode bila ura. — Pri pečéh so noč in dan čuvaji, ker je delo jako natančno in nevarno.

Razven ob zgoraj navedenem času pa sta v zbiralnici vedno po jeden ali dva priletna rudarja, ki pazita, da nikdo nepoklican ne gré ne v rudnik ali plavž in ne iz njega. Čujeta pa tudi zato, da skličeta takoj pomoč, če bi se pripetila kaka nesreča. Čuvaja v zbiralnici sta — rekel bi — posrednika med rudarji v jami in zunanjim svetom.

Med rudarji ima »zaklad« veliko ulogo. Navadno mislijo, da se tam tla svetijo, kjer je ruda v zemlji, in od todí rek: »Zaklad gorí«. — Nekdaj so imeli še druge zanimive vraže. — Rudarji imenujejo svojega predstojnika (tudi lastnika jame) kratko: »gospod«.

O koleri. Ker se nam ta bolezen čimdalje bolj bliža, izpregovorimo besedo o njej. Ločimo domačo in azijsko kolero. Prva navadno ni nevarna, pač pa druga.

Pri tej se kažejo znamenja navadno tako-le: Po več dnij pred boleznijo trpi bolnik zaradi slabega prebavljanja, otožnosti in splošne onemoglosti. Često

se pridruži temu vodena, brezbolestna griža. Pogosto pa nastopi bolezen hipoma. Izkušnja uči, da se začenja bolezen večkrat po noči nego po dnevu. Bljuvanje in driska se vrstita neprenehoma; izmečki kažejo začetkom še obledelo barvo navadnih izmečkov, kmalu pa postanejo prosojnasto beli, kakor riževa voda. Bljuvanje, katero je bilo početkom omejeno na želodec in ravno zaužite jedi, pomešane z žolčem, dobiva istotako belkasto barvo. Zajedno se pojavi neutešna žeja, mrzlica, znižanje lastne toplote, žila omaguje, srce pojemlje, udje, zlasti nos, uhlji in ustne postajajo višnjevkaste, obraz je starijav, propal, glas postaja hripav, brez zvenka, silen krč nastopi v litkah, voda se zapre, in smrt pride zaradi splošne živčne kapi, ko zastane kri in neha srce biti. Če se pa na bolje obrne, prihaja gorkota počasi nazaj, izmečki postanejo trdnejši in redkejši, srce udarja krepkeje, voda se vrne zopet, in človek počasi okreva, če se ne pridruži tako zvani »kolerin tifoid«, legarju podobna bolezen, ki pogosto muči po cele tedne bolnika in ga le prečesto še umori.

Kakor smo omenili, izbljuvki in izmečki so značilni za to bolezen. Tudi pri sekciji nahajamo v črevesu polno te mokrine. Glavni moment kolere je torej pač v tem, da črevo, oziroma notranja slezica njegova, iztira vso vodo iz sebe. Pri tem seveda se odloči celi epitelijski slezice, jednako, kakor se na koži zgornja plast odloči, če se spečeš; izhlapela je namreč iz krvi vsa voda, in mehur se napravi na onem mestu. Črevo jemlje, ker nima vode, zopet vodo iz krvi, kri pa postaja zato gosta, negibčna in se ne more pretakati v male in najmanjše žile. Pluća ne dobivajo dovolj krvi, teló ne vsprejme iz zraka dosti novega kisika in dihanje se uteži. Zaradi tega izgublja kri rdečo barvo (hemoglobin) in postaja temotna, modra, venozna; ker pa rabi kri tudi vode, odtegne jo bližnjim mišicam, in te zopet koži, zaradi česar ta upade in se zgubanci. Možgani, nedostavno preskrbljeni s krvjo, postanejo slabi, ne delujejo, in deliriji se pojavijo. Nič bolje se ne godi hrbtnjači; zato bolnik bljuje, kar je — kakor znano — reflektoričen pojav. Takisto je tudi zadrževanje vode, ker je kri vso vodo popila, deloma pa, ker so tudi ledvice močno izpremenjene, in je v njih nakopičenega mnogo beljaka. Časih otpnejo tudi črevo preskrbujoči živci, in potem ni nikakih izmečkov, ker črevo ne more več izločevati. Ti vrsti, uprav nevarne, le redko nastopajoče bolezni, pravimo suha kolera (Ch. asiat. sicca).

Kaj pa je vzrok vsem tem pojavom, oziroma prava kal bolezni? Na to odgovarjajo nam učenjaki, da je neznatna glivica, tako imenovani »commabacillus« vzrok bolezni. Ta gliva, ki je neznatno majhna in se dá videti le pod drobnogledom, nahaja se v izmečkih bolnikov. Neznano hitro se plodi in popije vso vodo, kamor se naseli. In če pride iz izmečkov v črevo drugega človeka, kar je prav lahko, ako pomislimo na njeno drobnost in neštevilno množino, zanese i tjakaj smrtno svojo kal. Po zraku se navadno ne širi ta gliva; večinoma le z neposrednjim dotikanjem in z vodo.

Nastane torej vprašanje: Kako naj se varujemo kolere? Čujmo! Popolnem bi jo uničili, ko bi uničili njeno pravo kal — bacile. A doslej še ne poznamo zdravila, ki bi imelo to moč. Ker pa ne moremo bolezni ozdraviti naravnost, treba se ji je ustavljati

s profilakso! Treba je paziti na tri reči: 1. Na kraje, iz katerih se bolezen širi; 2. na krajevno in časovno ugodnost za bolezen in 3. na posebnost človekovo. Gledé na prvo točko omenjamo, da doslej vse karantene in zavarovanja niso dosti pomagala, vzlasti, ker se promet ne dá popolno ustaviti. V drugo je treba posebne paznosti na krajih, ki stojé na prepuščajoči zemlji, bodisi za zrak ali vzlasti vodo, po kateri se bolezen najlože širi. In tretjič za osebno obvarovanje priporočamo: zmernost v jedi in pijači, snažnost in paznost na življenje; glej, da se ne prehladiš, ne menjuj svojih vsakdanjih navad, ne hodi v bližino bolnikov, ne dotikuj se z njimi, z njihovimi odpadki in perilom, in ne uživaj jedij, ki so ali težko prebavne ali presočnate, t. j. take, ki pospešujejo drisko, n. pr. sadje, tikve itd. Pij črmino, dobro žganje, pivo nekateri priporočajo, nekateri odsvetujejo, imej noge gorke in gorko tudi trebušje. Če pa dobiš o takem času grižo, pošlji takoj po zdravnika, pij črno kavo in leži v posteljo, ker se pogostoma tudi sama driska izpremeni v kolero. Če pa ta v resnici nastopi, potem seveda izroči se — zdravniku.

To so glavni podatki, in zdi se nam, da ne bode škodilo, če smo tudi mi omenili nekaj o tej bolezni.

— a —

Narodno blago.

Nekoliko belokranjskih vraž in praznih ver.

II.

Mast od kokošij, katere pekó pustni torek, dobro je hraniti. Ako imaš jarbolce, namaži se z njo, precej ti bode odlahnilo.

Na pepelnico zjutraj, predno izide solnce, vzemi koso in trkaj na njo s kakim drvom ter hodi okoli svojega posestva; to leto ti potem lisica ne bode kradla kokošij.

Kjer pada v kórizmi (40 dnevnom postu) solika, tam bode po letu toča pobila.

Ako je na veliki petek lepo vreme, bode potem vse leto zemlja ugodna za vsako delo. Ako ta dan dežuje, bodo slive píšive (črvive). Ako ti katero drevo neče roditi, pojdi na ta dan pred solnčnim vshodom pod nje in zamahni trikrat s sekuro proti njegovemu deblu. Potem ti bode rodno.

Ako vržeš lupine od vuzemskih pisanic na kraj, kjer so gadi, prešli bodo. Deni jih po hiši za strop ali zloge, potem ne boš imel stenic in žoharjev.

Ako je na Jurijevo lepo vreme, bode dosti vina, ako na Markovo dežuje, dosti kruha.

Sveti Filip napija, Sofija popija.

Sofija vino popija.

Na Furijanovo (Florijanovo) ni dobro saditi fázula, ker se sicer pofuri (mraz ga posmodi).

Od sv. Jurija pa do križevske srede so tulili še pred malo leti v Tribučah vsak večer pozno v noč na roge. Zakaj, ne vedó več povedati.

Ako na sv. Jakopa dan dežuje, pozeblo bode trje v zimi ali v spomladi.

Če pride sv. Martin na petek, tisto zimo svinje ne bodo debelile.

Mártinske nóči vzmó blagu móči.

Na Lúčinje (sv. Lucije dan) nē vozijo zato, da ne curi blágu iz oka.

Iv. Š.